

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till äldrenämnden

Datum:
2024-09-30

Diarienummer:
ALN-2024-00681

Handläggare:
Evelyn Widenfalk Ehlin

Funktionsprogram, Enhet för korttidsvård

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar

1. **att** godkänna Funktionsprogram, enhet för korttidsvård, vid nybyggnation enligt ärendets bilaga,

Ärendet

Funktionsprogram för korttidsvård har utarbetats för att ge tydliga riktlinjer för utformningen av korttidsvårdsenhet. Programmet beskriver kraven utifrån verksamhetens behov och med fokus på långsiktig hållbarhet samt kostnadseffektivitet.

Det nya funktionsprogrammet tar sin utgångspunkt i att samla korttidsvården till en central enhet. Programmet fastställer även en högre nivå än vad lagstiftningen föreskriver.

Beredning

Funktionsprogrammet har utarbetats av en programgrupp bestående av tjänstepersoner från staben för fastighet och vård- och omsorgsförvaltningen samt verksamhetsnära personer.

Dessutom har aktörerna nedan fått möjlighet att inkomma med synpunkter och har granskat programmet genom en remissrunda. De inkomna synpunkterna har bedömts utifrån sin relevans för detta program. De flesta synpunkter är konstateranden och har redan införlivats och hanterats i programmet. Inget svar inkom dock från Vårdförbundet eller Kommunal, trots påminnelser och förlängd svarstid. Verksamhetens synpunkter har haft stor betydelse för hur programmet har utformats. Inför påbörjande av bygget kommer fackförbunden få möjlighet att granska planritningarna.

- Funktionsrätt Uppsala kommun
- Vårdhygien, Region Uppsala
- Fackliga representanter från Kommunal, Vårdförbundet, Sveriges Arbetsterapeuter och Fysioterapeuterna
- Uppsala Pensionärsföreningars Samarbetsråd (UPS)
- Uppsala kommuns organisation:
 - Stab fastighet, Måltidsservice
 - Vård- och omsorgsförvaltningen; egen regi och myndighet, Hjälpmedel Uppsala Län (HUL).

Föredragning

Den 24 oktober 2013 antogs ett förenklat funktionsprogram för korttidsvårdsenheter. Detta program var dock översiktligt och saknade detaljer om specifika funktioner och krav. För att möta dagens behov har ett nytt, mer omfattande funktionsprogram tagits fram. Detta ska fungera som en vägledning för planering, upphandling och uppförande av korttidsvårdsenheter inom Uppsala kommun.

Det nya funktionsprogrammet tar sin utgångspunkt i att samla korttidsvården till en central enhet, då verksamheten tidigare varit utspridd över flera olika enheter. Detta samlingsgrepp syftar till att effektivisera verksamheten, skapa enhetliga arbetsflöden och underlätta för både brukare och personal. Korttidsenheten ska följa Uppsala kommun arkitekturpolicy. Miljön i och kring korttidsvårdsenheten ska vara tilltalande för de som vistas, besöker och verkar på enheten. Hänsyn ska tas till korttidsvårdsenhetens utformning både invändigt och utvändigt för att skapa en miljö som är attraktiv, hållbar och stödjande. Målet är att skapa hållbara lokaler med god inom- och utomhusmiljö. Vårdenhetens utformning ska följa kommunala klimat- och miljömål. Detta innebär att en minskad energianvändning, sund materialval och att en minskad miljö- och klimatpåverkan ska eftersträvas. Möjligheten för hållbara och klimatsmarta lösningar gällande drift av fastigheten ska utredas. Lösningar för att kompensera den extra energiåtgång som uppkommer av komfortkyla ska utredas.

Syftet med det nya funktionsprogrammet är att tydliggöra verksamhetens behov och ge tydliga riktlinjer för utformning av lokaler som är både funktionella och hållbara, samt underlättar för personalens arbete. Ekonomiska aspekter har beaktats genom att säkerställa att lokalerna är kostnadseffektiva, lättsköta och tåliga mot slitage.

Funktionsprogrammet beskriver hur enhetens olika delar ska utformas, såsom vårdrum, gemensamma utrymmen och personalutrymmen. Programmet tar även upp andra viktiga aspekter som brandskydd, sophämtning och tekniska lösningar som möjliggör flexibilitet och framtida ombyggnationer.

Det nya programmet ersätter inte de grundläggande krav som ställs enligt nationella lagar, förordningar eller branschregler, utan kompletterar dessa genom att fastställa en högre nivå för att uppnå den funktionalitet verksamheten kräver.

Huvuddragen i det nya funktionsprogrammet

Programmet fastställer att varje avdelning ska ha mellan 28–32 vådrum, fördelat på två vårdgrupper om 14–16 rum per grupp. Personalutrymmen ska finnas på varje våningsplan medan gemensamma utrymmen placeras på bottenvåningen. Vådrummen ska vara yteffektiva och endast innehålla de nödvändiga funktionerna för verksamheten.

Programmet specificerar även att enheten ska ha fler personal- och verksamhetsytor, såsom fler dokumentationsplatser, utrymmen för hälso- och sjukvårdspersonal och förråd än ett särskilt boende. Den exakta utformningen ska baseras på den objektsbeskrivning som förvaltningen ska ta fram, där det bland annat ska fastställas hur arbetet på enheten ska bedrivas. Hänsyn till miljö- och klimatmålen kommer att hanteras i samband med byggprocessen och hanteras inte i funktionsprogrammet.

Det finns också en flexibilitet i programmet, då förvaltningsdirektören kan fatta beslut om tillägg och avsteg från programmet beroende på verksamhetens föränderliga behov.

Ekonomiska konsekvenser

Programmet utformas med hänsyn till långsiktig hållbarhet och ekonomisk effektivitet. Detta innebär att lokalerna ska vara kostnadseffektiva att bygga, underhålla och driva. Beslut om investeringar och driftskostnader relaterade till implementeringen av programmet kommer att bedömas inom ramen för kommunens budgetprocess.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 30 september 2024
- Bilaga, Funktionsprogrammet korttidsenhet

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Handläggare:
Jonathan Lindström

Datum:
2024-09-13

Diarienummer:

Version: 1

Funktionsprogram, Enhet för korttidsvård

Innehåll

Inledning	4
Granskning	4
Målgrupp och behov	5
Om att vistas på en enhet för korttidsvård	5
Generellt gällande lagar, krav och policys	6
Lagar och myndighetskrav	6
Kommunala riktlinjer och mål	7
Generella anvisningar för en korttidsenhet	7
Vårdhygieniska krav	8
Tillgänglighet.....	8
Orienterbarheten	8
Färgsättning	8
Ljusmiljö.....	9
Akustik.....	9
Inventarier	9
Hållbara lokaler.....	9
Samnyttjande och samlokalisering.....	10
Inomhusklimat.....	10
Fönster	10
Dörrar och passager	10
Innertak.....	11
Säkerhet, trygghet och beredskap.....	11
Brandskydd	11
Beredskap.....	11
Trygghetsskapande teknik	12
Lås och passagesystem.....	12
Rumsfunktioner.....	13
Vårdrum	13
Gemensamma utrymmen på avdelningen.....	15
Personalytor på avdelningen	16
Gemensamma utrymmen på korttidsvårdsenheten	18
Centrala administrationsutrymmen.....	21
Personalutrymmen.....	21
Avfallshantering och källsortering.....	22
Varumottagning och förvaring.....	22
Utemiljön.....	23
Trädgård	23
Utrustning.....	24

Parkeringsplatser.....	25
Källor.....	26

Inledning

Funktionsprogrammet beskriver vilka krav Uppsala kommuns enheter för korttidsvård har för att vara funktionella och hållbara. Funktionsprogrammet är utarbetat av en utsedd programgrupp bestående av tjänstepersoner från både vård- och omsorgsförvaltningen och staben för fastighet.

Programmet är skrivet utifrån kommunens krav och behov relaterade till byggnadsverket. Behoven och kraven på lokalerna har flera perspektiv. De ska ge stöd för brukarnas behov och stöd åt personalen i deras yrkesutövning. Lokalerna ska även vara lätta att underhålla, tåla det slitage verksamheten genererar och möta hållbarhetskrav. För en god ekonomi behöver alla aspekter balanseras, både på kort och lång sikt. I det enskilda projektet kan särskilda bör-krav och önskemål som behöver göras projektspecifika för att värna om hyresnivån för hyresgästen.

Funktionsprogrammet ersätter inte de grundläggande krav som nationell lagstiftning, förordningar, föreskrifter och branschregler ställer inom respektive område, utan ska ses som ett komplement. Eftersom funktionsprogrammet fastställer en högre nivå än vad lagstiftningen föreskriver, är detta är medvetet och nödvändigt för att uppnå en funktion som är viktig för verksamheten. Avsteg och tillägg till funktionsprogrammet under pågående projekt ska godkännas av förvaltningsdirektör.

Funktionsprogrammet ska kompletteras med följande bilagor:

- Objektsspecifikation. Specifikation som gäller för varje individuellt projekt, exempelvis verksamhetsinriktning, antal vårdrum, personaldimensioner, omfattning reservaggregat och tillägg eller avsteg från funktionsprogrammet.
- Rumssamband
- Teknik och IT

Granskning

Funktionsprogrammet har granskats av följande utöver arbetsgruppen:

- Fackliga representanter från Kommunal, Vårdförbundet, Sveriges Arbetsterapeuter och Fysioterapeuterna
- Uppsala Pensionärsföreningars Samarbetsråd (UPS)
- Funktionsrådet Uppsala kommun
- Vårdhygien, Region Uppsala
- Inom Uppsala kommuns organisation
 - Kommunledningskontoret, Måltidsservice, Hjälpmedel Uppsala Län (HUL)
 - Kommunledningskontoret, Stab fastighet, tekniskt sakkunniga
 - Vård- och omsorgsförvaltningen, egen regi och myndighet

Målgrupp och behov

Korttidsvård omfattar korttidsplats, växelvårdsplats och i vissa fall en plats för akut omhändertagande där problematiken är av social karaktär.

Enligt Socialstyrelsens är en korttidsplats en

”bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt.”

Vid vistelse på en korttidsplats debiteras brukaren en avgift per vård dygn, matkostnad per vård dygn och har inte någon form av besittningsrätt utan kan skrivas ut samma dag som vårdperioden avslutas. Vårdrummen möblerade och brukaren kan ej ta med sig någon form av inredning utan endast personliga tillhörigheter som kläder, hygienartiklar och dylikt.

En enhet för korttidsvård bedrivs enligt 7 kap. 1 § 3 socialtjänstlagen (SoL). För verksamhet som bedrivs på uppdrag av äldre nämnden är platserna primärt för personer som är 65 år och äldre som har ett tillfälligt behov av vård och omsorg. Det är en biståndsbedömd vårdform vilket innebär att personerna som beviljas en korttidsplats eller växelvårdsplats i Uppsala, uppfyller kriterier enligt nedan:

Den enskilde ska ha ett stort omvårdnadsbehov dygnet runt och därutöver något av nedanstående

- behov av återhämtning och/eller mobilisering
- behov av utredning av den enskildes möjligheter att bo kvar hemma
- grav kognitiv svikt
- behov av avlastning för anhöriga

Enheten ska vara anpassad för personer med somatiska sjukdomar såväl som personer med diagnosticerad demenssjukdom, vilket ställer särskilda krav på den fysiska miljön både invändigt och utvändigt.

Utöver den primära funktionen av att vara en vårdenhet för enskilda personer, är en enhet för korttidsvård också en arbetsplats. På enheten finns tillgång till vård- och omsorgspersonal dygnet runt. Vårdverksamheten regleras i Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30). Arbetsmiljön för personalen regleras i Arbetsmiljölagen (1977:1160).

Enheten ska vara anpassad för personer med somatiska sjukdomar såväl som personer med diagnosticerad demenssjukdom, vilket innebär särskilda krav på den fysiska miljön både invändigt och utvändigt. Brukare på dessa enheter har egna vådrum och gemensamma ytor för måltider och aktiviteter.

Om att vistas på en enhet för korttidsvård

Vid vistelse på korttidsplats ska det finnas förutsättningar för den enskilde att kunna röra sig naturligt i sin vardag. Det kan exempelvis handla om en liten ljus sittplats som lockar till att gå dit och sätta sig för att samtala. Gångstråk längs en fönstervägg med vacker utsikt lockar fler till att röra sig än en trist mörk korridor.

Flexibilitet för ytorna måste finnas, med möjlighet att sitta och vara avskilt även i de gemensamma utrymmena. Oavsett fysiska, psykiska eller intellektuella funktionsnedsättningar ska brukarna stimuleras till såväl egna aktiviteter som personalledda och ordinerade aktiviteter samt behandlingar. Lokalerna måste innehålla utrymmen och resurser för att möjliggöra detta.

Lokalerna ska kunna möta behoven och skapa förutsättningar för att brukarna ska kunna orientera sig och känna trygghet och trivsel.

Faktorer som påverkar arbetet

Olika faktorer i den fysiska miljön påverkar hur effektivt och säkert arbetet med att ge stöd, service, vård och omsorg utförs. Att rum ligger logiskt placerade i förhållande till varandra är viktigt för att personalen inte ska behöva lägga tid på att förflytta sig mer än vad som nödvändigt.

Tillgång till ett heltäckande trådlöst nätverk påverkar möjligheten att arbeta med digitala hjälpmedel på ett flexibelt sätt. Under planering av enheten behöver den frågan diskuteras och utredas för att hitta den bästa lösningen.

Visuell överblick inom korttidsvårdsenheten underlättar möjligheten för personalen att se var insatser behövs, genom att utforma ytorna så att de är lätta att städa och att tåliga material väljs minskar tiden personalen behöver lägga på lokaldrift.

För att förebygga belastningsskador ska vårdrummet utformas med mått som möjliggör för personalen att assistera brukaren på ett ergonomiskt sätt, för detta behövs plats för större hjälpmedel finnas.

Generellt gällande lagar, krav och policys

Lagar och myndighetskrav

Vid utformning av byggnaden styr gällande lagstiftning och myndighetskrav. I särskilda fall har kommunen önskemål och krav som överstiger gällande lagar och krav, vilket då anges i funktionsprogrammet eller dess bilagor. Om kommunen av misstag uttrycker ett krav som är lägre än gällande lagstiftning, ska fastighetsägaren göra kommunens ombud uppmärksam på frågan, och lagstiftningen har företräde. Om olika lagstiftningar har krav på samma område, men kraven skiljer sig åt, ska det högsta kravet gälla och avvikelserna ska meddelas till kommunens ombud.

Fastighetsägaren ansvarar för att byggnadsverket och att dess tekniska installationer uppfyller lagar och krav enligt funktionsprogrammet och dess bilagor. Nedan följer exempel på lagar och regler, men listan är inte uttömmande.

Exempel på lagar och regler:

- Plan och bygglagen (PBL SFS 2010:900) och Boverkets byggregler (BBR)
- Miljöbalken (SFS 1998:808)
- Lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778)
- Socialtjänstlagen (SoL) (SFS 2001:453)
- Hälso- och Sjukvårdslagen 12 kap, 1§ (SFS 2017:30)

Arbetsmiljölagen (1977:1160), kapitlet, 1–7. Särskilda föreskrifter om arbetsplatsens utformning finns i AFS 2020:1. Arbetsmiljöverkets broschyrer Skapa en bra arbetsmiljö vid omvårdnadsarbete i boendemiljö och Utrymme för vård och omsorgsarbete har använts i arbetet.

Vårdhygien är ett samlingsbegrepp för åtgärder som förebygger att vårdrelaterade infektioner uppkommer och sprids inom vården. Utöver Vårdhygien ska lagar som Smittskyddslagen (SFS 2004:168), som syftar till att hindra smittspridning och

begränsa förekomsten av smittsamma sjukdomar samt Socialstyrelsens föreskrift (SOSFS 2015:10) om basal hygien följas. För vägledning vid ny- och ombyggnation av vårdlokaler se BOV – Bygghandboken och Vårdhygien som publiceras av Svensk Förening för Vårdhygien.

Hantering av livsmedel in om verksamheten regleras i förordning (EG)852/2004 om livsmedelshygien. Vägledningen ges ut av Sveriges kommuner och regioner ger vägledning i Handbok för säker mat inom vård, skola och omsorg.

Kommunala riktlinjer och mål

Kommunala styrdokument med direkt koppling till funktionsprogrammet:

1. Uppsala kommun. Parkeringstal för Uppsala
2. Uppsala kommun. Riktlinjer för parkering i Uppsala kommun
3. Uppsala kommun. Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning
4. Uppsala kommun. Arkitekturpolicy
5. Uppsala kommun. Riktlinjer för arkitektur och gestaltungsfrågor
6. Uppsala kommun. Program för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete
7. Uppsala kommun. Miljö- och klimatprogram
8. Uppsala kommun. Riktlinje för belysning
9. Uppsala kommun. Riktlinjer för skyltar i Uppsala
10. Uppsala kommun. Uppsalas färger
11. Policy och strategisk plan för IT-utveckling och digitalisering (KSN-2015-1516)

Generella anvisningar för en korttidsenhet

Grundstrukturen i en enhet för korttidsvård byggs upp av ett antal avdelningar. Varje våningsplan är en avdelning. Varje avdelning består av minst två vårdgrupper. Varje vårdgrupp består av 14–16 vårdrum. Inom varje vårdgrupp ska minst ett rum utformas med särskild hänsyn till tillgänglighet, extra utrymme för personliga och arbetstekniska hjälpmedel samt utrustning för att effektivt förebygga smittspridning. De gemensamma delarna på en avdelning omfattar kök, matsal, dagrum och uteplats och/eller balkong. Placeringen av dessa gemensamma ytor på avdelningen bör vara sådan att alla brukare enkelt kan nå dem.

Personal- och administrativa utrymmen ska finnas på varje avdelning. Gemensamma ytor för hela enheten inkluderar bland annat rum för träning, rum för gruppaktiviteter, rum för bedömning och hjälpmedelsutprovning, personalutrymmen och förvaring.

Den totala ytan bör vara max 85 kvm bruttoarea per vårdplats.

Korttidsenheten ska följa Uppsala kommun arkitekturpolicy. Miljön i och kring korttidsvårdsenheten ska vara tilltalande för de som vistas, besöker och verkar på enheten. Hänsyn ska tas till korttidsvårdsenhetens utformning både invändigt och utvändigt för att skapa en miljö som är attraktiv, hållbar och stödjande.

Vårdhygieniska krav

Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska all vård vara av god hygienisk standard. Vård- och omsorgspersonal är skyldig att följa Socialstyrelsens föreskrift om basal hygien i vård och omsorg. Alla vårdgivare ska enligt Miljöbalken ha ett egenkontrollprogram för att säkerställa att risken för vattenburen smitta, såsom *Legionella*, är så låg som möjligt.

För att kunna följa Socialstyrelsens föreskrift krävs att personalen har rätt förutsättningar, exempelvis att hållare för handdesinfektion sätts upp på rätt ställen. Utformningen på korttidsvårdsenheten ska vara väl planerad för att skapa goda förutsättningar för att uppnå en hög hygienisk standard.

Det ska finnas förutsättningar för personalen att undvika smittspridning och att själva inte bli smittade. Alla rum och funktioner, inklusive ventilation, avlopp och vattensystem, kräver ett vårdhygieniskt perspektiv. Utformningen av värmesystem och tappvattenställen är viktiga för att undvika vattenburen smitta. Ytbeläggningar, inredning och fast utrustning ska vara lätta att rengöra och tåla desinfektionsmedel. Stöd till rumsfunktionsprogram för särskilda boendeformer finns i BOV – Byggskap och Vårdhygien, publicerat av Svensk Förening för Vårdhygien. Dialog med vårdhygienisk expertis ska ske tidigt i byggprocessen.

Tillgänglighet

Korttidsvårdsenheten ska vara tillgängliga och användbara för brukare, personal och besökare. Inga nivåskillnader ska förekomma varken i vårdrum, mellan andra utrymmen i byggnader eller mellan inomhus- och utomhusområden. Eventuella upphöjningar som behövs, till exempelvis ljud- och smutsreducering, ska vara lätta att ta sig över med rullstol. För att brukare med nedsatt syn ska kunna förflytta sig självständigt ska det finnas taktila ledstråk i korridorer som leder brukarna till målpunkter inom avdelningen.

Enhetens utformningen ska främja att brukaren kan orientera sig och förflytta sig självständigt. Färgsättningen av rum och rumsfunktioner ska stödja brukare med kognitivsvikt. Kontrasterade färger på föremål och funktioner ska finnas för att underlätta orientering. Skyltning och information ska vara möjlig för alla som vistas på enheten att ta del av, detta kan bland annat kan uppnås genom bildstöd och punktskrift. Myndigheten för delaktighets rapport om miljöanpassningar som bidrar till ökad delaktighet *Stöd för att underlätta aktivitet och delaktighet för personer med demenssjukdom* ska vara vägledande. Specifik kompetens inom området ska användas i samband med utformningen.

Orienterbarheten

Planering ska ske med hänsyn till rörelsemönstret hos brukarna. Personer med demenssjukdom har ofta ett stort behov av att röra sig. Planlösningen på enheten ska vara enkel, lätta att förstå och överskådlig för brukaren. Utrymmena bör ha tydliga gränser och särskild vikt ska läggas på utformningen av korridorer för att undvika att de upplevs som långa.

Färgsättning

Färgvalen på en enhet för korttidsvård spelar en avgörande roll för brukaren möjlighet att kunna orientera sig på enheten. Färgsättning och symboler ska användas för att

underlätta för brukaren att få förbättrad rumsuppfattning och orientering. Kontraster eller symbolbilder ska tydliggöra föremålets funktion, exempelvis lampknapp, eller vilka dörrar som är för brukaren och vilka som endast är för personal.

Inomhus ska det finnas tydliga, men ej överdrivna, färg- och/eller kontrastskillnader mellan golv, vägg, tak och dörrar, för att underlätta uppfattningen av rummets gränser. Bakgrundsfärgsättning ska vara dämpade för att inte skapa onödigt synstimulans. Specifik kompetens inom området ska användas i samband med utformningen.

Ljusmiljö

Ljus spelar en viktig roll på en enhet för korttidsvård, både för att stödja en god dygnsrytm hos brukarna och för att underlätta orienteringen, särskilt under nattliga toalettbesök för att förebygga fallolyckor. Belysningen ska vara justerbar för olika aktiviteter och samtidigt tillräckligt stark för personalens arbete. De gemensamma utrymmen ska planeras med omsorg för brukarnas behov och utformningen av ljusmiljön ska baseras på forskning samt kunskap om hur ljusmiljön ska utformas för att stödja brukarna som vistas på korttidsvårdenheten. Kompletterande miljöbelysning bör ingå för att skapa en trivsamt miljö.

Arbetsmiljön måste också beaktas för att säkerställa tillräcklig belysning, för nattpersonalen kan det innebära att dygnsbelysning behöver finnas. Nödbelysning måste vara tillgänglig både i allmänna utrymmen och i lägenheterna. Uttag för tak- och golvlampor måste finnas, liksom för fönsterbelysning, för att möjliggöra variation och anpassning i belysningen. Specifik kompetens inom området ska användas i samband med utformningen.

Akustik

Hela enheten ska uppfylla en god ljudmiljö där materialval ska minska skarpa, slamrande och andra störande ljud. Det är därför viktigt att skapa en lugn ljudmiljö och avskärma miljöer som kök och tvättstuga, där höga ljud ofta uppstår.

Inventarier

Möblerna på en enhet för korttidsvård är en viktig del för att skapa en bra helhet, trivsamhet och funktion. De ska ha goda hygieniska egenskaper och vara slitstarka för att möta de krav som ställs. Möblerna ska vara funktionella och tillgängliga för att alla brukare, oavsett om de går eller använder rullstol. En inredningsarkitekt ska involveras vid möblering av enheten.

Hållbara lokaler

Målet är att skapa hållbara lokaler med god inom- och utomhusmiljö. Vårdenhetens utformning ska följa kommunala klimat- och miljömål. Detta innebär att en minskad energianvändning, sund materialval och att en minskad miljö- och klimatpåverkan ska eftersträvas. Möjligheten för hållbara och klimatsmarta lösningar gällande drift av fastigheten ska utredas. Lösningar för att kompensera den extra energiåtgång som uppkommer av komfortkyla ska utredas. Hänvisade styrdokument och mål gällande

hållbarhetsaspekter ska särskilt beaktas. Fastighetsägaren ska undersöka möjligheten till ekonomiskt stöd för ovan nämnda delar för att uppnå mer hållbara lokaler.

En viktig aspekt av hållbarhet är att lokalerna ska kunna användas under lång tid framöver och att det finns möjlighet till ändrad användning. Beslut om eventuell annan användning ska tas projektspecifikt i objektspecifikationen.

Material och ytskikt

Material och lösningar som tål ett högt slitage ska väljas för att förlänga användningen av funktioner. Materialval ska göras med hänsyn till miljömässig hållbarhet, hårt slitage och behov av frekvent rengöring. Materialet ska också förebygga halkrisk och bländning. Golvmaterial ska motverka belastningsskador och ge brukarna en bekväm och säker förflyttningsmöjlighet. Hänsyn ska tas till allergier i materialval. För att motverka slitage ska hörn i väggar som i sätter i utsatta lägen skyddas med hörnskyddslistor eller liknande.

Samnyttjande och samlokalisering

Samnyttjande och samlokalisering ses som positivt ur flera aspekter. Funktionsprogrammet beskriver endast nyttjande för korttidsverksamheten. En eventuell samlokalisering med annan verksamhet ska anges objektspecifikationen.

Inomhusklimat

På korttidsenheten är det viktigt att inomhustemperaturen hålls på minst +22 grader, med möjlighet att justera temperaturen vid behov under kallare perioder. Det är också nödvändigt att kunna sänka temperaturen i vårdrummen under natten för att främja en god sömnkvalitet. Samtidigt måste beredskap för negativa effekter av värmeböljor finnas för att säkerställa en bekväm temperatur inomhus på korttidsvårdsenheten, inklusive vårdrummen, genom att det finns komfortkyla.

Fönster

Möjlighet för brukaren att se ut på en vilsam miljö är positivt och ska eftersträvas. I vårdrum och aktivitetsytor ska fönster utformas på ett sådant sätt att både rullstolsburna som sängliggande personer kan se ut.

Öppningsbara fönster ska vara lätta att öppna och stänga för personer med olika funktionsnedsättning, samt för personalen. De öppningsbara fönstren ska vara utrustade med funktioner som möjliggör säkring mot olyckor. Fönster ska ha djupa smygar och möjlighet att hänga upp gardiner ska finnas i vårdrum, gemensamma utrymmen och andra delar av lokalerna.

Fönster i utrymmen där brukare vistas ska ge ett rikligt ljusinsläpp. En dagsljusutredning ska genomföras vid byggnation av korttidsenheten för att säkerställa ljusinsläpp och för att klargöra vilken solavskärmning som krävs.

Dörrar och passager

Dörrar och passager ska vara utformade att de är lätta att upptäcka och orientera sig igenom. Tunga dörrar eller dörrar med dörrstängare ska vara försedda med

automatisk dörröppnare och kopplade till brandlarmsystemet. Dörrautomatiker ska vara försedda med UPS-kraft/batteribackup. Dörrens olika låslägen ska kunna justeras av personal.

Dörrar ska vara lättmanövrerade och det ska finnas gott om tid för passage genom dörrar som öppnas automatiskt. Olycksfall ska förhindras vid passage genom dörrar, exempelvis med dörsensorer. Glasade dörrar i fasad ska ha samma låga bröstning som fönster. Vid utformning av glaspartier ska hänsyn tas till personer med nedsatt syn och personer med demenssjukdom. Dörrar inom de gemensamma utrymmena ska möjliggöra att personalen har god överblick över ytorna. Dörrar till vårdrum ska inte vara placerade mitt emot varandra.

För att brukare med extra breda hjälpmedel ska kunna förflytta sig till de rum och funktioner de ska ha tillgång till inom korttidsvårdsenheten behöver vissa dörrpassager vara minst 120 cm.

Innertak

I vådrummet ska takhöjden vara tillräckligt hög för att sprinkler och taktravers för taklyft inte ska påverka rumsuppfattningen eller begränsa rörelsemöjligheten i rummet för brukare och personal. För övriga ytor ska takhöjden vara anpassad efter rummets syfte och funktion.

Säkerhet, trygghet och beredskap

Det finns olika säkerhetsaspekter att ta hänsyn till på korttidsenhet. Utformningen ska både ge stöd och förebygga olyckor samt smittspridning. Dessutom ska utformningen värna brukarnas säkerhet och personliga integritet samt förhindra att obehöriga tar sig in

Brandskydd

Det är kraven enligt senast BBR (idag BBR 29), samt AFS 2023:12 som ska ställas på brandskyddet i korttidsvårdsenheten. Brandskyddet ska dimensioneras utifrån verksamhetsklass 5B. Larm och sprinkler ska vara enkla att hanteras av personalen. De brandtekniska installationerna ska utformas så att de inte hindrar andra hjälpmedel eller funktioner.

Beredskap

En korttidsenhet kan snabbt bli drabbat vid samhällsstörningar, så som avbrott i el- eller vattenförsörjningen. Vid varje ny- och ombyggnation är det därför viktigt att ta ställning till om byggnaden ska utrustas med egna ersättningsfunktioner. Anslutning och omfattning för nödvatten utreds inför byggnation. Dessutom ska det finnas anslutning för reservkraft och behovet av eget reservkraftaggregat ska utredas.

Trygghetsskapande teknik

Den trygghetsskapande teknik som installeras på en enhet för korttidsvård ska utformas efter verksamhetens behov. I samband med projektering ska det övervägas vilken teknik som kan användas för att stödja och främja brukare, personal och verksamhet. Omfattning och utbud av välfärdsteknik är i ständig utveckling och detaljstyrs inte i detta program.

Enheten för korttidsvård ska ha fiberanslutning och full mobiltäckning både inomhus och utomhus. Enheten för korttidsvård ska också vara utrustad med trådlöst nätverk för verksamheten, brukarna och besökare. Det är viktigt att det trådlösnätverket är heltäckande både inomhus och utomhus.

Trygghetsskapande teknik för brukaren ska:

- möjliggöra tillkallande av personal, både inom vårdenheten och i dess närliggande miljö,
- kunna anpassas efter individuella behov, till exempel med individanpassade larmknappar och rörelsesensorer,
- erbjuda både passiva och aktiva larmmöjligheter. Aktiv larmning innebär att en brukare medvetet aktiverar ett larm för att få hjälp från personal. Passiv larmning innebär att larmet aktiveras utan medveten handling från brukaren till exempel en rörelse.
- Ge stöd för tidsuppfattning

Trygghetsskapande teknik för personalen ska:

- Tillhandahålla bärbara larmmottagare i det antal som verksamheten behöver.
- Kunna ta emot både aktiva och passiva larm, från olika platser inom vårdenheten och dess närliggande miljö, så som korttidsvårdsenhetens trädgård.
- Visa vem som larmar, varifrån larmet kommer och vilken typ av larm det är.
- Ha funktioner för att vidarebefordra larm till fler kollegor vid behov av assistans,
- Låta enhetens datakommunikation stötta och samordna, så att flera viktiga funktioner kan signalera till en och samma bärbara larmmottagare.

Lås och passagesystem

Att utforma system för låsning och passagekontroll i en enhet för korttidsvård är komplicerat eftersom det finns motstridiga behov och delvis motstridiga krav. Låsbara utrymmen och lås ska på enheten anslutas till ett enhetligt låssystem och integreras med den trygghetsskapande tekniken. Låstekniken på enheten ska så långt som möjligt främja brukarnas självständighet och göra att brukarna får tillgång till de rum och miljöer som de får vistas i.

Utrymmen som endast är avsedda för personal ska inkluderas i det enhetliga låssystemet för att undvika behovet av att hantera enskilda traditionella nycklar till dessa utrymmen. Inrymningsmöjlighet med låsfunktion vid hot och våld ska finnas.

De installerade systemen ska vara robusta och fungera även vid eventuella avbrott i infrastruktur försörjningen. Låssystemet ska stödja kommunens övergripande arbete med låssystem.

Rumsfunktioner

Vårdrum

Vårdrummet ska inrymma hall, sov- och allrum samt badrum. Rummet ska vara mellan 25 till 30 kvadratmeter stort och planlösningen ska vara yteffektivt. Det ska upplevas som tryggt, trivsamt och överblickbart. Rummet kommer att vara möblerat med patientsäng, ett bord med två stolar, en fåtölj, en liten byrå och sängbord/patientbord.

Fönsterplacering ska möjliggöra utsikt både för sängliggande och rullstolsburna. Minst ett av fönstren ska vara öppningsbart och kunna säkras mot olyckor. Djupa fönstersmygar och fästen för gardinuppsättning ska finnas. Fönster ska utrustas med solavskärmning och insynsskydd i solutsatta fönster. Rumshöjden ska vara tillräcklig för att nödvändig teknisk utrustning som takliftar och sprinkler ges utrymme utan att inskränka på rymden i vådrummet.

Vårdrummet ska vara förberett med nätverksuttag för TV och IT. Det ska vara väl försedd med eluttag för inredning, belysning samt för tekniska installationer. Ett par eluttag placeras högre på väggen än standard för att underlätta tillgängligheten.

Vårdrummet fungerar även som en arbetsplats. Belysning ska planeras så att den kan justeras med olika styrkor och för god arbetsbelysning för personalen. Samtliga utrymmen i vådrummet ska dimensioneras så de utgör en god arbetsmiljö. Utrymmeskrav för lämpligt rörelseutrymme vid säng och i badrum ska tillgodoseas för att uppnå en god arbetsmiljö. Det ska finnas goda förutsättningar för personalen att följa Socialstyrelsens föreskrift om basal hygien i vård och omsorg.

Det ska finnas ett låsbart läkemedelskåp i varje vådrum som ska vara integrerat i fastighetens passagesystem.

Entré och hall

Utanför dörren till vådrummet i korridoren ska det finnas en namnskylt. Dörren till vådrummet ska vara en pardörr och ha ett passagemått på minst 140 cm när båda dörrarna är uppställda. Dörren ska vara i en kontrasterad färg från väggen för att vägleda brukaren. Dörren ska vara tystgående för att underlätta vid nattlig tillsyn. Dörren ska kunna låsas upp av brukaren med tagg eller liknande.

I hallen ska det finnas plats för gånghjälpmedel och hatthylla som enkelt anpassas i höjdlid. Det ska finnas två inbyggda garderober. Ett värdeskåp ska finnas för värdesaker samt vara monterad på en höjd så att det är tillgängligt. Skåpet ska kunna öppnas med kod eller tagg.

I anslutning till hallen bör det finnas ett enklare pentry som är användbart för en person sittande i rullstol. Vilka funktioner som ska finnas i pentryt och om det ska finnas ett pentry i vådrummen anges i objektsbeskrivningen. Om pentryt utgår ska vådrummet också minskas i storlek.

Sov- och allrum

Sängen ska kunna placeras längs väggen och ut från väggen med åtkomlighet för personal från båda sidorna. Ytskiktet på väggen vid sängplatsen ska vara av ett extra

hållbart material som är lätt att hålla rent och renovera. Rummet ska kunna möbleras med platser för ett litet bord med två stolar och en fåtölj.

Rummet ska vara utrustat med travers samt förberett för laddning av takliften. Traversen ska klara en hög brukarvikt. Volym av tillhörande traversmotorer bedöms efter behov

Rörelselampa ska placeras i närheten av badrummet och ge vägledande ljus till toaletten vid mörker.

Badrum

Badrummet ska vara lättåtkomligt och utformat så att det är tillgängligt och användbart för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Rummet ska utformas för att ge förutsättningarna för att klara sin hygien själv bland annat genom kontrasterande färger på väggar och badrumsinredning.

Toalettstolens placering i badrummet bör vara mittemot dörren och vara något som brukaren uppmärksammar direkt. Toalettstolen ska klara en hög brukarvikt och vara golvstående. Toalettstolen ska vara hög och sänkbar samt vara försedd med uppvikbara armstöd. Det ska finnas ett tvättställ och ovanför ska det finnas ett skåp med spegel som kan täckas vid behov. Spegelglaset ska kunna justeras i höjd för att personer i rullstol ska kunna se sig själv. Badrummet ska vara förberett för att kunna installera en tvättmaskin. En Handdukstork ska finnas. Skåp till förvaring förbrukningsmaterial och krokar för upphängning av handdukar och duschraka ska finnas. Tvättstället ska vara reglerbar i höjled för att kunna anpassas till brukarens behov. Passagemåttet genom badrumsdörren ska vara minst 90 cm och dörren bör vara av slagdörrsmodell.

Duschplats ska rymma en duschbrits och tillräckligt med plats för assisterande personal. Duschplatsen ska vara försedd med stödhandtag som tål högbelastning och som ger många möjligheter till att ta stöd för en person som duschar stående eller som behöver kunna använda stödhandtagen vid uppresning. Stödhandtagen ska vara i en kontrasterande färg för att lätt kunna uppfattas.

Badrummet ska ha en högre temperatur än resten av lägenheten, exempelvis genom golvvärme.

Badrummet ska vara tillräckligt stort för att säkerhetsställa både brukarens tillgänglighet och personalens arbetsmiljö. Arbetsmiljöverkets krav för hygienutrymme inom särskilda boenden ska följas. Utformningen av rummet ska tillgodose utrymme för två personal som hjälper brukaren i olika situationer.

I badrummet bör det finnas ett eget, diskret skåp/utrymme för personalens förbrukningsartiklar, exempelvis handskar och handdesinfektion, gärna som genomgångsskåp från hallen direkt in i badrummet.

Vårdrum med särskild utformning per vårdgrupp

Ett rum per vårdgrupp ska utformas på ett särskilt sätt för att kunna vara lämpligt för brukare med särskilda behov. Dörren till badrummet ska ha ett passagemått på 120 cm genom pardörr eller skjutdörr. Badrummet ska vara utrustat med en spoldesinfektor som gör det möjligt för personalen att rengöra föremål i rummet. Rummet behöver vara större än övriga vårdrum.

Gemensamma utrymmen på avdelningen

Avdelningen består av ett antal vårdrum som är direkt placerade runt gemensamma ytor som ligger centralt. Gemensamma utrymmen ska vara anpassade och välutrustade för kompensera för de mindre vådrummen när det gäller möjlighet till samvaro. De gemensamma utrymmena består av avdelningskök, närförråd, matplats och dagrum som ligger i anslutning till varandra och ska vara en träffpunkt för de som vistas på avdelningen. Genom sin placering, storlek, utformning och möblering ska rummen upplevas som lugna och trivsamma. En anpassad belysning och god ljudmiljö är viktiga aspekter. Hänsyn ska tas till svängrum för rullstolar och andra hjälpmedel.

Dagsljus ska komma in från två håll i de gemensamma utrymmena för att skapa en ljus och luftig miljö.

Avdelning ska ha tillgång till balkong eller uteplats för utevistelse och samvaro. Dessa kan delas mellan flera avdelningar.

Avdelningskök (mottagningskök)

Ett gemensamt avdelningskök ska finnas. Köket ska vara utrustad för viss måltidsberedning och mottagning av färdiglagad mat. Det ska finnas två varmluftsugnar, två spisar, två mikrovågsugnar och två diskmaskiner av industrimodell. Diskmaskinerna ska vara golvstående, snabba, tystgående och ergonomiskt placerade. Livsmedelsförvaringen ska dimensioneras utifrån hur många vårdplatser som finns på avdelningen. Förvaringsutrymmet består av både kyl- och frysvaror och torra livsmedel. Utrymme för värmevagnar ska finnas i köket och ett lättåtkomligt eluttag som kan användas till att ansluta vagnarna när de står i köket ska finnas. En del av förvaringsutrymmet ska vara låsbart. Köket ska ha en serveringsdisk för mat och ett tvättställ för att personalen ska kunna sköta sin handhygien. Det ska finnas ett städförråd avsedd för kökets städutrustning.

Matplats

Måltidsmiljön ska vara lugn och avskild samt erbjuda möjlighet till flexibel möblering utifrån varierande behov. Matplatsen ska ligga i anslutning till avdelningsköket. Möblering ska kunna vara anpassningsbar för både större och mindre grupper. Det ska finnas möjlighet för två vårdgrupper att sitta tillsammans. Matplatsen ska dimensioneras så att brukarna kan sitta tillsammans med personalen och även i vissa fall med närstående. Utrymmet för matplatsen ska kunna delas av med skjutvägg eller liknade för att kunna separera vårdgrupperna.

Närförråd

I närförrådet ska för avdelningens tillhörigheter och vissa förbrukningsvaror förvaras. Förrådet ska utrustas med väggfastahyllor och högskåp med dörr och utdragbara backar.

Dagrum

Dagrummet ska dimensioneras så att de som vistas där kan sitta tillsammans med personal. Dagrummet ska möjliggöra att två till tre personer kan sitta avskilt. I

dagrummet ska det finnas möjlighet att se på TV. Möblering ska kunna varieras i större och mindre grupper.

Balkong/uteplats

En gemensam balkong/uteplats ska finnas i anslutning till de gemensamma utrymmena där både brukarna och personalen kan vistas samtidigt. Dessa platser ska ha goda solförhållanden samt erbjuda både lä och skugga. Balkongen bör vara inglasad med öppningsbara skjutfönster. Balkong/uteplats kan delas mellan flera avdelningar. Balkongtröskeln ska minimeras och för att det inte ska finnas någon nivåskillnad.

Personalytor på avdelningen

Expedition med överblickbarhet till avdelningen

På varje avdelning ska det finnas en expedition där personalen kan utföra administrativt arbete och samverka inom personalgruppen. Expeditionen ska ha plats för fyra skrivbordsplatser. Insynen i rummet från korridor ska vara begränsad. Det är viktigt att det finns möjlighet till överblickbarhet från expeditionen genom fönster eller liknande.

Expedition med läkemedelsförvaring

På varje avdelning ska det finnas ett rum med plats för fem skrivbordsplatser samt skåp till förvaring. Ett mindre läkemedelsförråd för avdelningen ska finnas inom expeditionen med läkemedelskyl. I direkt anslutning till avdelningens gemensamma expedition ska det finnas ett mindre rum för läkarsamtal och rond.

Dokumentationsrum

På varje avdelning ska det finnas två-tre mindre rum med plats för två skrivbordsplatser avsedd för dokumentation. Det ska finnas ett dokumentationsrum per vårdgrupp.

Kontor

På varje avdelning ska det finnas två kontorsrum. Kontoren ska ha plats för ett skrivbord och ett litet bord med två stolar.

Personaltoalett

I utrymmet mellan vårdgrupperna ska minst två personaltoaletter finnas. En av toaletterna ska vara rullstolstolett (RWC).

Sköljs- och avfallsrum

Det ska finnas minst ett sköljrum med spoldesinfektor på varje vårdgrupp. Rummet ska ha en lättillgänglig placering. Placering ska ske med hänsyn till att illaluktande material transporteras till och från utrymmet. Beroende på avstånd till miljörummet ska det ges utrymme för mellanlagring av källsorterat material och plats för

bordsvagnar. Rummet ska utrustas med ren och oren sida enligt Vårdhygiens riktlinjer och planeras efter ett arbetsflöde som säkerställer smutsigt in och rent går ut. Rummet ska vara tillräckligt stort så att trängsel inte stör arbetsgången. Dörren till sköljrummet ska kunna öppnas med en dörrautomatik som styrs med knapp som placeras golvsockelhöjd.

Städförråd

Till varje avdelning ska det finnas ett städförråd där städvagn och städmaterial förvaras. Rummet ska ha utslagsvask med blandare och slang, hyllor och upphängningsanordning för det material och utrustning som förvaras i förrådet. Rummet behöver ha golvbrunn.

Tvättstuga

På varje avdelning ska det finnas en gemensam tvättstuga där brukarnas privata kläder kan tvättas och torkas. Här ska maskiner av industrimodell finnas som klarar frekvent användning. Separata ytor ska finnas för oren och ren tvätthantering. Tvättstugan ska utrustas med ett låsbart skåp till förvaring av kemikalier. Ventilationen ska vara väl dimensionerad för att säkerställa en god arbetsmiljö när personalen arbetar i lokalen under en längre stund.

Materialförråd

I materialförrådet ska avdelningens förbrukningsmaterial förvaras. Förrådet ska ha väggmonterade hyllor.

Linneförråd

I linneförrådet förvaras vårdgruppens alla textilier och sänglinnen. Rummet ska ha högskåp med hyllplan och dörr samt väggmonterade hyllplan.

Hjälpmedelsförråd

Avdelningens hjälpmedel ska kunna förvaras i ett gemensamt förråd som delas mellan vårdgrupperna. I förrådet ska bland annat mobil lyft och sittvåg kunna förvaras. Förrådet ska utrustas med väggfasta hyllor. Eluttag ska finnas för att kunna ladda mobillyft och tryckluftskompressor.

Pausrum

Till varje avdelning ska det finnas ett pausrum för 14–15. Pausrummet ska utrustas med ett litet kök med diskho, kylskåp, mikrovågsugn. Ett tvättställ för att kunna sköta handhygien måste finnas i pausrummet.

Mötesrum

På varje avdelning ska det finnas ett mötesrum avsett för team-möten och vårdplaneringar. Sekretessbelagda samtal och uppgifter ska kunna hanteras i rummet och insynen i rummet från korridor ska vara begränsad. Rummet ska rymma ett bord med 8–10 sittplatser. Rummet ska förberedas för att kunna installera teknik för digitalmöten.

Gemensamma utrymmen på kortidsvårdsenheten

Huvudentrén

Det ska finnas en huvudentré som är välkomnande, funktionell och tydligt synlig. Vägen från ankomst utanför entrén ska vara tillgänglig utan nivåskillnader och bidra till att minska risken för fall under alla årstider. Vid entrédörren ska det finnas en porttelefon som gör det möjligt för en besökare att komma i kontakt med personalen. Huvudentrén ska ligga avskilt från varuintaget.

Utvändigt ska entrén vara försedd med skydd för regn och blåst. Angöring av färdtjänstfordon ska finnas i direkt anslutning till entré. Nära entrén ska det finnas cykelställ och parkeringsplatser med möjlighet till laddning av elbilar.

Ingångarna ska vara tydligt skyltade och väl upplysta. Det ska vara intuitivt enkelt att orientera sig vidare i byggnaden, och information ska kunna visas i entrén. Huvudentrén ska vara säker mot obehörig åtkomst. Postfack till vårdenheten ska finnas.

Det ska finnas utrymme för sittplatser innanför entrédörrarna. Härifrån ska man exempelvis kunna se när färdtjänsten ankommer. Toalett för rörelsehindrad (RWC) ska finnas vid huvudentré. Förråd för transportrullstolar med laddningsmöjlighet samt tryckluftspump ska finnas vid entrén.

Korridorer

Korridorer ska utformas så att de inte upplevs som långa och enformiga. Det ska finnas promenadvägar inomhus med platser för vila. Det ska vara enkelt att ta sig fram i korridoren och möten ska kunna ske enkelt, även för personer i rullstol. Vid byggnation i flera plan kan det vara fördelaktigt med olika färgsättningar på våningsplanen för att underlätta orientering. Fria siktlinjer och bra orienterbarhet ska eftersträvas. Korridorer ska vara utrustade med ledstänger som sitter 90 cm från golvet. Ledstängerna ska tåla daglig rengöring, vara i en kontrasterande färg mot väggen och klara hög belastning. I korridoren ska det finnas nischer där avdelningens mobila lyft och andra skrymmande hjälpmedel kan placeras tillfälligt. Nischerna ska vara försedda med eluttag som ger möjlighet att ladda en mobillyft. Väggen i korridoren behöver skyddas mot påkörning av hjälpmedel med en avbärarlist eller liknande.

Trappor och trapphus

Trapphusen ska kännas trygga genom färgsättning och utformning. Varje trapplan mellan våningsplanen bör möjliggöra till sittande vila finnas. Trappor ska kunna användas till gångträning, och det ska vara enkelt att assistera en person till att gå i trappa. Trappan ska vara försedd med hinder som motverkar att en person oavsiktligt rullar ner för trappan med sin rullstol.

Hissar

Personer med olika funktionsnedsättningar ska på ett tryggt och säkert sätt kunna använda hissens funktioner självständigt. En fällbar sitta i hisskorgen ska finnas. Hissdörrar ska vara i en kontrasterande färg. Knappar till anropspanel och manöverpanel i hisskorgen ska vara i kontrasterande färg och vara taktila. Hissarna ska placeras så att de är lätt tillgängliga för brukare, personal och besökare och att förflyttning från avdelningarna till gemensamma utrymmen kan ske smidigt och effektivt. Hissar ska underlätta enkel och snabb hantering av varustransport. En hiss ska vara tillräckligt stor för att kunna transportera en person liggandes i säng.

Ambulansintag

En separat entré ska finnas i direkt anslutning till trapphus med hiss, vilken kan användas vid ambulans- eller bårtransporter. Ambulansintaget behöver ha ett väderskyddande skärmtak som är tillräckligt stort som skydd från nederbörd.

Tvättstuga

Det ska finnas en stor tvättstuga att använda för hela vårdenheten. I tvättstugan tvättas och torkas vårdenhetens gemensamma textilier. Här ska det finnas maskiner av industrimodell. Separata ytor ska finnas för oren och ren tvätthantering. I tvättstugan ska det finnas låsbart skåp till förvarning av kemikalier. Ventilationen ska vara väl dimensionerad för att säkerställa en god arbetsmiljö när personalen arbetar i lokalen under längre stund.

Ytterligare en tvättstuga för arbetskläder finns i anslutning till personalens omklädningsrum.

Rum för bedömning och utprovning

Det ska finnas ett rum där fysioterapeut och arbetsterapeut kan genomföra enskilda bedömningar av funktionsförmåga och prova ut hjälpmedel.

Rum för träning

Det ska finnas ett större träningsrum med plats för träning för brukarna, enskilt eller i små grupper. Rummet ska ha plats för enklare träningsredskap som barr, motionscyklar, brits och hantlar. Ett större och ett mindre förråd ska finnas inne i träningsrummet. I det större förrådet ska skrymmande hjälpmedel som används vid träning förvaras som till exempel gåbord, stå- och uppresningslyft och mobillyft kunna förvaras. I det mindre förrådet ska lös träningsutrustning förvaras som till exempel träningsmattor och bollar. Det mindre förrådet ska ha väggfasta hyllor.

Rum för gruppaktivitet

Ett större rum som enkelt kan ställas om till olika aktiviteter exempelvis grupp gymnastik ska finnas. En RWC ska finnas i anslutning till rummet. Rum för gruppaktiviteter och rum för träning ska lokaliseras bredvid varandra. Rummet för gruppaktivitet ska vara delbart med vikkvägg och ska ha ett möbelförråd till förvaring av stolar och bord.

Rum för kognitivträning och bedömning

Det ska finnas ett rum för kognitiv träning och bedömning i anslutning till rum för träning. Rummet ska ha plats för ett bord med fyra stolar. Det ska finnas högskåp där material kan förvaras. Rummet ska vara överblickbart från korridor men ska kunna skärmas av med gardin eller liknande.

Centralt läkemedelsförråd

I anslutning till det centrala administrationsutrymmet ska ett större läkemedelsförråd finnas för förvaring och hantering av läkemedel inklusive kylda sorter. Plats ska finnas till beredning av läkemedel i förrådet. En arbetsbänk med diskho ska finnas. Förrådet ska inte ha fönster men ha god arbetsbelysning och vara väl ventilerat. Rumstemperaturen ska vara noggrant reglerad och får aldrig överstiga 24 grader. Förrådet ska vara låsbart med passagesystem för att säkerställa att endast behöriga sjuksköterskor har tillträde. Ett tvättställ ska finnas i läkemedelsförrådet. Ett dragskåp ska också finnas i läkemedelsförrådet för att möjliggöra tillredning av vissa mediciner av sjuksköterskor. Förrådet ska även ha kapacitet att rymma en läkemedelsapparat med hög vikt, vilket gör att golvet där maskinen placeras kan behöva förstärkas.

Desinfektionsrum

I anslutning till det centrala administrationsutrymmet ska desinfektionsrum för disk av flergångsmaterial finnas. Rummet ska vara utrustat med diskdesinfektor och en tillhörande rostfri bänk med ho. Diskdesinfektorn ska kunna placeras så att krav på ren respektive smutsig yta på bänken kan uppfyllas. Förvaring av höggradigt rent material ska finnas i anslutning till desinfektionsrummet.

Sterilförråd

I anslutning till det centrala administrationsutrymmet ska det finnas ett mindre förråd för olika omläggingsmaterial som ska kunna nås av personal i huset. Förrådshantering och transporter av sterila produkter ska kunna ske så att godset bevarar sin renhetsgrad ända fram till vårdtagaren. Förrådet ska vara utrustat med högskåp med dörr och hyllplan. Rummet ska vara låsbart och integreras i byggnadens passagesystem.

Mötesrum

Ett centralt placerat mötesrum för exempelvis personalmöten ska finnas. Mötesrummet ska kombineras med personalmatsalen. Rummet ska rymma bord och sittplatser för 40 personer. Rummet ska vara förberett för att kunna installera projektor, ljudanläggning och hörslina.

Centrala administrationsutrymmen

Kontor

Två kontor i nära anslutning till varandra ska finnas inom det centrala administrationsutrymmet. Rummen ska ha plats för ett skrivbord och ett litet bord med stolar. Rummen ska ha ett par väggfasta hyllor. Utrymme för kopiator och kontorsmaterial ska placeras i närheten av kontoren.

Kontor med närhet till läkemedelsrum, desinfektionsrum och sterilförråd

Kontoret ska vara nära placerat läkemedelsrum, desinfektionsrum och sterilförråd. Sekretessbelagda samtal och uppgifter ska kunna hanteras i kontoret och insynen i till kontoret från korridor ska vara begränsad.

Dimensionering av kontoret storlek anges objektsspecifikationen.

Personalutrymmen

Omklädningsrum

I omklädningsrummet ska möjlighet finnas att byta om, gå på toaletten och duscha. Omklädningsrum ska vara dimensionerade efter storleken på personalstyrkan, vilket anges objektsspecifikt.

Omklädningsrum ska innehålla omklädnings-skåp för olika personalkategorier. Det ska finnas möjlighet att låsa in personliga värdesaker i omklädningsrummet. Med den teknikutveckling som sker så är det en fördel om omklädnings-skåpen/värdeskåpen utrustas med eluttag för laddning av exempelvis mobiltelefoner.

Omklädningsrum lokaliseras med tanke på eventuell transport av cirkulationstvätt.

Tvättstuga med förråd

Tvättstuga och förråd för arbetskläder ska finnas i anslutning till omklädningsrummet.

Personalmatsal

Det ska finnas personalmatsal med genomtänkta personflöden för att undvika krockar mellan de som värmer mat, de som lämnar avfall, de som diskar och de som hämtar kaffe eller te. Matsalen ska dimensioneras utifrån antalet personer som arbetar på enheten vilket anges i objektsspecifikationen. Personalmatsalen ska utrustas så att personalen kan äta och ta sin rast. Tvättställ ska finnas i personalmatsalen. En del av personalmatsalen ska kombineras med det centrala mötesrummet genom att matsalen är delningsbar med viktvägg eller likande.

Vilrum

Vilrum ska finnas för personalen och ha plats för säng, sängbord och stol. Vilrummet ska vara placerat med närhet till en toalett.

Avfallshantering och källsortering

Avfallshanteringen ska organiseras så att både hygienisk och personaleffektiv hantering uppnås, samtidigt som kommunens riktlinjer ska uppfyllas. På en korttidsvårdsenhet är det brännbara avfallet mycket skrymmande.

Det är viktigt med ett rationellt och effektivt flöde för tungt och luktande avfall. Om avståndet till miljörum/miljöhus är stort, ska invändiga mellanstationer för temporär lagring skapas. Miljörummet ska placeras så att man inte behöver passera huvudentrén med soporna och ska vara nära varuhanteringsrummet.

Varumottagning och förvaring

På en enhet för korttidsvård krävs ett antal utrymmen för gemensam förvaring för verksamheten.

Leveransentrén

Mottagning av varor ska inte ske genom enhetens huvudentré utan via separat leveransentré. Entrén ska utformas på ett sätt som lämpar sig för att ta emot bland annat gods bestående av exempelvis förbrukningsartiklar, matvagnar och hjälpmedel. Passagemått genomdörr ska vara tillräckligt för att möjliggöra transport av lastpallar med pallyft.

Varumottagningsrum

I varumottagningsrummet ska omlastning och uppäckning av förbrukningsmaterial och livsmedel ske samt tillfällig förvaring av värmevagnar för mat. Platsen för värmevagnarna ska vara försedd med eluttag, placerat på en tillgänglig höjd. Rummet ska lokaliseras i direkt närhet till avfallsutrymmet och livsmedelsförrådet med en enkel kommunikationsväg till hiss.

Livsmedelsförråd

Mat i form av skafferivaror, frysvaror och kylvaror levereras flera dagar i veckan till enheten. Livsmedlen ska förvaras i ett kylrum alternativt förråd med plats för kylar och frysar som ligger i direkt anslutning till varumottagningsrummet. Dimensioneringen av förråd behöver göras utifrån att avdelningarna ska ha egna mottagningskök men också för att kunna förvara livsmedel i händelse av kris.

Centralt städförråd

I det centrala städförrådet ska det finnas plats för tvättmaskin, städvagn och kombiskurmaskin och utslagsvask. Rummet ska vara försett med nödvändiga installationer för dessa funktioner.

Centralförråd

Ett större förråd där enhetens förbrukningsmaterial förvaras ska finnas. Förrådet behöver ha väggmonterade hyllor och ligga med närhet till varumottagningsrummet.

Förråd för enhetens hjälpmedel

I hjälpmedelsförrådet sker förvaring och justering av kortidsenhetens hjälpmedel. Det ska vara möjligt att rengöra och sortera hjälpmedel i förrådet. Förrådet ska ha en golvbrunn och tillgång till vatten för att det ska vara möjligt att rengöra en vårdsäng i förrådet. Förrådet ska minst vara 35 kvadratmeter och vara placerat nära hissarna för att minska avståndet till och från avdelningen.

Basförråd för förskrivna hjälpmedel

Till förrådet sker leverans av hjälpmedel från Hjälpmedel Uppsala län (HUL) ungefär två gånger i veckan. Basförrådet ska både ha plats för inlevererade hjälpmedel och hjälpmedel som ska återleverans. Det är viktigt att det går att separera hjälpmedlen som inlevererats med hjälpmedel som ska återleverans i förrådet. Förrådet ska lokaliseras närheten av varumottagningsrummet och med en enkel kommunikationsväg till hiss. Basförrådet behöver vara cirka 35 kvadratmeter.

Trädgårdsförråd

I förrådet ska säsongrelaterade inventarier kunna förvaras, exempelvis plastgranar, trädgårdsmöbler, blomkrukor, spadar och krattor. Förrådet ska vara åtkomligt utifrån.

Utemiljön

Trädgård

Utemiljön är en viktig del av verksamheten. En bra utemiljö ska uppmuntra brukare och personal till utomhusvistelse. Utemiljön ska erbjuda plats för både vila och aktivitet samt ge tillgång till dagsljus och frisk luft. Utrustning, växter och gård ska gärna vara av en sådan typ att de stimulerar olika sinnen. Utformningen och planeringen av den yttre miljön ska främja en öppen och socialt stimulerande atmosfär utan att äventyra brukarnas trygghet och säkerhet.

Trädgårdens avgränsningar ska göras med omsorg, exempelvis göras genom användning av häckar eller annan vegetation. Det är en fördel om trädgården gränsar till naturmark, då kan ett staket placeras en bit in i naturen. Avgränsningen ska inte skapa känsla av rastgård eller instängdhet.

Enhetens utemiljö ska vara anpassat för personer med fysiska och psykiska funktionshinder. Det ska finnas möjlighet att enkelt ta sig runt i miljön med rullstol och rullator. Vid planeringen ska hänsyn tas till användningen av gården under vinterbruk och olika väderlekar. Personal ska kunna ha uppsikt över trädgården och dess olika uteplatser.

Balans behövs mellan sol och skugga och det ska beaktas vid placering och utformning av både byggnad som trädgård.

Trädgårdens rum och gångar

Det ska finnas en central större uteplats samt flera mindre. Uteplatserna ska vara vindskyddade med möjlighet att sitta både i skugga som sol. Den stora uteplatsen ska vara rymlig med plats för flera rullstolar och rullatorer. Utformningen bör erbjuda olika karaktärer på växtligheten för att bidra till omväxling på liten yta.

Flera mindre uteplatser ska finnas i trädgården för att möjliggöra enskildhet för brukaren och besökare.

Trädgårdsrum för olika aktiviteter med tydliga avgränsningar är bra för att stödja orienteringsförmågan. Odlingsmöjligheter ska finnas. Rehabutrustning, exempelvis trappsteg ska finnas.

Gångar ska hjälpa de boende att ta sig mellan de olika rummen i trädgården. De bör utformas som slingor som leder tillbaka till utgångsläget och ha mjuka kurvor. Det bör vara enkelt att rör sig mellan gång- och gräsyta, men gångarna ska vara tydligt markerade för att underlätta orientering.

Materialval för anlagda ytor och gångar ska göras med hänsyn till att det ska vara enkelt att transportera sig med rullator eller rullstol. Material som är halt eller ser halt ut ska undvikas. Uppvärmning av gångar ska utredas om det kan bidra till ökad tillgänglighet året om. Markmaterialet ska vara ljust och enhetligt, eftersom skillnader mellan mörka/ljusa och olika material kan upplevas svåra att passera. Naturmaterial som trä och sten eftersträvas.

Växtval

Växternas blomning och färger ska ha en spridning över året och årstidsväxlingarna. Träd, buskar och/eller perenner som ger ätbara frukter och bär ska finnas i trädgården. Träd, buskar och planteringar ska vara robusta, lättskötta, allergi- och giftfria.

Utrustning

Utemöbler, bänkar och bord ska vara anpassade för att underlätta att resa sig upp från och vara tillgängliga för personer som använder rullstol. Det ska finnas utrustning för att främja till aktivitet. Vattenutkastare ska finnas. Det ska finnas en flaggstång och en fast plats för julgran med möjlighet till belysning.

Utomhusbelysning ska finnas för att vägleda och trygga brukare och personal. Belysning bör även finnas för att bidra till visuella synintryck.

Parkeringsplatser

Angöring för parkering ska finnas nära entrén för besökare. Parkering för personal ska finnas och dimensioneras efter behov. Minst en parkeringsplats för journalsjuksköterska ska finnas i anslutning till huvudentrén. Vid entrén ska parkeringsplatserna förses med laddningsmöjlighet för bilar. Nära entrén ska det finnas cykelställ.

Källor

Alingsås kommun. Ramprogram för äldreboende.

Botkyrka kommun. Lokalfunktionsprogram för särskilda boenden (SoL och LSS) samt övriga verksamheter inom vård- och omsorgsförvaltningen.

Bygghuset och vårdhygien - Vårdhygieniska aspekter vid ny- och ombyggnation samt renovering av vårdlokaler.

Demenscentrum - Miljöanpassningar som bidrar till ökad delaktighet (demenscentrum.se)

Micasa Fastigheter i Stockholm AB. Ramprogram för vård- och omsorgsboenden.

Myndigheten för delaktighet. Miljöanpassningar som bidrar till ökad delaktighet - Stöd för att underlätta aktivitet och delaktighet för personer med demenssjukdom.

Norrköpings kommun. Riktlinje vid utformning av vård- och omsorgsboende.

Svensson E. (2020) Bygg i kapp. 7 uppl. Svensk byggtjänst.

Sveriges kommuner och regioner. Framtidens äldreboende.

Umeå kommun. Rumsfunktionsprogram – Särskilt boende för äldre.

Västerås kommun. Västeråsmodellen – en modell för att minska generella begränsningsåtgärder i den fysiska boendemiljön.